

TÍTULO:

CATÁLOGO DOS FONDOS PICTÓRICOS DA REAL
SOCIEDAD ECONÓMICA DE AMIGOS DEL PAÍS DE LA
CIUDAD DE SANTIAGO

TEXTOS:

CATÁLOGO DA TAXACIÓN DA PINACOTECA DA RSEAPS
POR ENRIQUE FERNÁNDEZ CASTIÑEIRAS, JUAN
MANUEL MONTERROSO MONTERO E ARIARTE S.C.
(MARZO DE 2010)

CATÁLOGO DA RESTAURACIÓN DA PINACOTECA DA
RSAPS, POR MARÍA CARRASCAL AGUIRRE
(14 DE DECEMBRO 1988).

EDITA E PUBLICA:

REAL SOCIEDAD ECONÓMICA DE AMIGOS DEL PAÍS DE
LA CIUDAD DE SANTIAGO

AGRADECIMENTOS:

DR. JOSÉ CARRO OTERO
PRA. SOLE PITE
MARTIÑO PICALLO FONTES

FOTOGRAFÍA:

SANTI ALVITE

ANO:

2010

DESEÑA E IMPRIME:

GRAFISANT, S.L. (SANTIAGO DE COMPOSTELA)

DEPÓSITO LEGAL:

C 3129-2010

REAL SOCIEDAD ECONÓMICA
DE
AMIGOS DEL PAÍS
DE LA CIUDAD DE SANTIAGO.

CATÁLOGO DOS FONDOS PICTÓRICOS

Juan Bautista de la Salle Barreiro Pérez

Presidente

Real Sociedad Económica
de Amigos del País de
la Ciudad de Santiago

Desde a súa fundación en 1784 a **Real Sociedad Económica de Amigos del País de la ciudad de Santiago** realizou innumerables actuacións dentro dos seus obxectivos principais, entre as que podemos destacar: a creación de varias Escolas, ao ser a educación unha cuestión prioritaria para a Sociedade Económica (Debuxo, Música, Primeiras Letras, Ateneo Popular, Comercio, Escola de Adultos, Francés, Modelado, Ximnasia, Mecanografía, Taquigrafía, Contabilidade e Inglés); a difusión do coñecemento por medio de informes e publicacións propias, ademais dos informes que realizan os seus membros achegando solucións aos problemas da economía galega, como eran os foros e subforos, a emigración, a minaría, a pesca, a gandaría, etc.; a organización de exposicións rexionais e internacionais, sendo a de máis relevancia a celebrada en 1909; a creación dunha biblioteca e un museo arqueolóxico; o apoio ao establecemento do ferrocarril en Galicia; a creación da Caixa de Aforros e Monte de Piedad de Santiago, integrada nun primeiro momento en Caixa Galicia e na actualidade na gran caixa galega tras a fusión de Caixa Galicia e Caixanova. Actividades todas elas, que como reflectían os seus estatutos o que pretendían era mellorar a educación popular, promover e fomentar a agricultura, as artes, o comercio e a industria.

A Escola de Debuxo da RSEAPS créase en 1784, sendo por tanto a primeira que organizou a Sociedad Económica, tería unha curta duración coincidindo cos titubeantes inicios da Sociedad, e cando realmente terá incidencia será a partir de 1834, grazas ao comisario da cruzada Manuel Fernández Varela, cuxo retrato forma parte da pinacoteca da Real Sociedad Económica.

As obras que se poden ver neste catálogo, algunas das cales formaron parte da magnífica exposición que co título *O efecto dás luces* celebrouse no ano 2006 na sede compostelá da Fundación Caixa Galicia, na rúa do Vilar, mostran a longa historia da institución cos retratos dos seus fundadores e presidentes, de personaxes estreitamente vinculados á Sociedade Económica e retratos de monarcas españoles, ademais doutros cadros de variada temática.

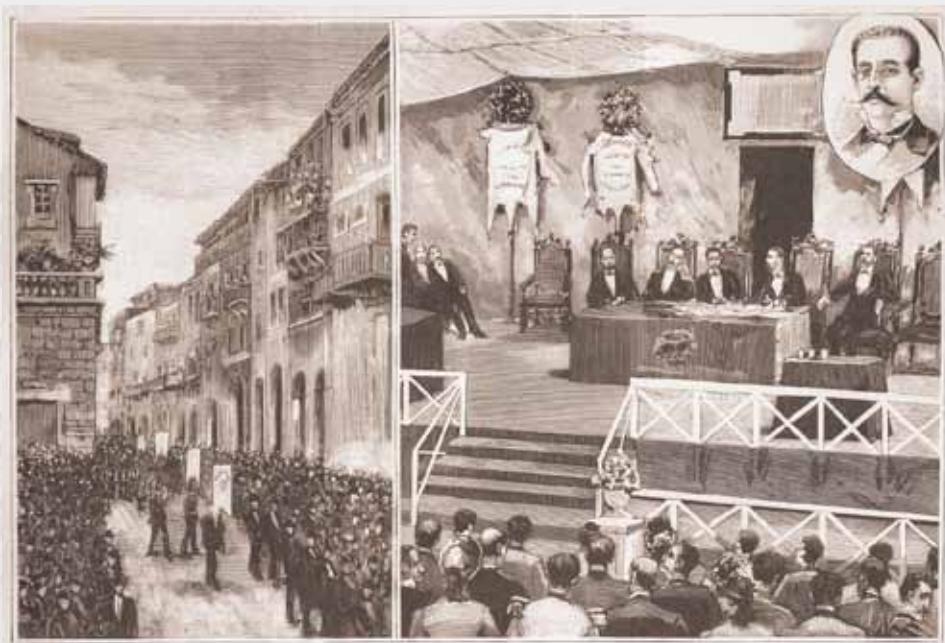

Real Sociedad Económica
de Amigos del País de la Ciudad
de Santiago de Compostela

A publicación deste catálogo pictórico foi posible grazas á relación de colaboración que a Real Sociedad Económica mantivo coa Xunta de Galicia desde o ano 2007, grazas á cal tamén temos inventariado, informatizado e publicado o noso arquivo documental; por iso gustaríame agradecer aos seus responsables o apoio e o interese mostrado cara á nosa institución, e que neste ano 2010 son: Roberto Varela Fariña, Conselleiro de Cultura e Turismo; Antonio Fernández-Campa García-Bernardo, Secretario Xeral da Consellería de Cultura e Turismo; e José Manuel Rey Pichel, Director Xeral de Patrimonio Cultural, moitas grazas a todos.

Juan Bautista de la Salle Barreiro Pérez

Presidente da RSEAPS

Xilogravuras dos festexos do centenario da RSEAPS en 1884, cunha vista da rúa nova e outra da mesa presidencial, encabezada por Salvador Parga Torreiro, presidente nese momento desta institución.

(*La Ilustración Española y América, 1884*)

Fernando Barros Fornos

Secretario

Real Sociedad Económica
de Amigos del País de
la Ciudad de Santiago

O resultado da colaboración entre a Consellería de Cultura e Turismo da Xunta de Galicia e a Real Sociedad Económica de Amigos del País de la ciudad de Santiago no ano 2010, foi este catálogo que nos mostra toda a pinacoteca da Sociedad Económica.

Son en total 61 cadros, que foi atesourando a nosa Sociedade ao longo da súa dilatada historia, e que se manteñen nun bo estado de conservación, grazas ao interese da Xunta Directiva que no ano 1989 decidiu a súa restauración. Obras, algunas das que non coñecemos o autor e outras asinadas por José María Fenollera Ibáñez, Elvira Santiso, Mariano Tito Vázquez, Dionisio Fierros, Luís de Madrazo, José Alarcón, Juan Luís López García, Truchelut, M. Fernández, Miranda, María Consuelo Gil de la Peña, Francisco Luís López Carballo e Manuel Quintana Martelo; de entre todos destacarei os tres seguintes pola súa estreita vinculación coa Sociedad Económica:

José María Fenollera Ibáñez, (Valencia 1851, Santiago de Compostela 1918)

Iniciou os seus estudos de debuxo e pintura, na Real Academia de Nobles y Bellas Artes de San Carlos de Valencia, posteriormente viaxou a Roma, París e Madrid, antes da súa chegada a Santiago de Compostela en 1886.

Foi nomeado o 2 de agosto de 1887, por unanimidade, Director das Escolas de Debuxo da Sociedad Económica e profesor das de Colorido e Debuxo antigo. Na Escola de Debuxo da RSEAPS; dirixiu a instalación da clase de copia do xeso, proxectou con destino ás clases de debuxo unhas mesas de forma nova, creou uns premios para os alumnos e estableceu as materias de Debuxo do natural e Modelo vivo e de acuarela.

Tamén foi socio da RSEAPS e proposto para socio de mérito polo seu amigo Alfredo Brañas.

Os quince cadros da súa autoría, que podemos ver neste catálogo, son dez retratos de presidentes da RSEAPS, xunto cun retrato dun vicepresidente e dun secretario da mesma institución, un retrato de corpo enteiro de SS MM. Alfonso XIII e a raíña rexente, un retrato de Montero Ríos e un retrato de Manuel Pereiro Caeiro.

Real Sociedad Económica
de Amigos del País de la Ciudad
de Santiago de Compostela

Elvira Santiso García, (Betanzos 1872, Santiago de Compostela 1961)

Trasladouse sendo moi nova a Santiago de Compostela, onde tras ser alumna de José María Fenollera na Escola de Debuxo da RSEAPS, pasaría posteriormente a exercer a docencia nesta mesma Escola como profesora de debuxo e pintura.

Polo que podemos ler nas súas biografías: *as influencias do seu mestre (José María Fenollera) están presentes na súa obra, sobre todo no uso dunha paleta reducida baseada en tons acres e grises. Con todo, utilizou esquemas compositivos propios do Impresionismo e o Modernismo, con espazos fortemente acoutados, descentramientos, asimetrías e puntos de fuga altos e próximos ao espectador, tomados da fotografía.*

Realizou varias exposicións, como a Exposición Nacional de Bellas Artes en 1906, onde obtivo unha mención honorífica co cadro *A aula de pintura*, obra que aparece neste catálogo e que consideramos unha das más destacadas da nosa colección.

Outras exposicións, foron a Mostra de Arte Galega de Madrid en 1912 e as Exposiciones de Bellas Artes de Santiago e A Coruña en 1923 e 1926, respectivamente.

Mariano Tito Vázquez, (Hellín – Albacete 1870, Santiago de Compostela 1952).

Os seus inicios na pintura foron en Murcia, como alumno da Escuela de Artes e Oficios, cursando posteriormente a carreira superior de Bellas Artes na Escuela de San Carlos de Valencia e termina os seus estudos en Madrid. Chegou a Santiago de Compostela en 1899, e en 1919 incorpórase xa como profesor á Escola de Debuxo da RSEAPS.

Destácase del que foi un gran debuxante e un pintor realista, cun certo toque romántico.

E finalmente, tras este breve achegamento a tres dos autores da pinacoteca da Sociedad Económica, quixera, unha vez máis, deixar constancia do noso agradecemento á Consellería de Cultura e Turismo da Xunta de Galicia e aos seus responsables por facer posible a publicación deste catálogo.

Fernando Barros Fornos

Secretario da RSEAPS

CATÁLOGO DOS FONDOS PICTÓRICOS

REAL SOCIEDAD ECONÓMICA
DE
AMIGOS DEL PAÍS
DE LA CIUDAD DE SANTIAGO.

RSEAPS
Fundador
1º Presidente

Detalle do rostro de Antonio de Páramo y Somoza.

Gran Cruz da Real Orde de Carlos III.

Sinatura do pintor M. Fernández e ano de realización.

Detalle da nota: "Ilmo. Sr. D. Antonio Páramo y Zomosa. Obpo Electo y Confirmado. A Lugo 1754".

retrato	Antonio de Páramo Somoza y Sangro	medidas técnica sinatura	108 x 88 cm Óleo sobre lenzo <i>M. Fernández / 1879</i>
autor	M. Fernández	restauración	María Carrascal Aguirre
datación	1879		1989-1990
reproduccións	VAA. <i>Real Sociedad Económica de Amigos del País de Santiago de Compostela. 1784-2006</i> , Fundación Caixa Galicia, 2006, p. 65.	bibliografía	FERNANDEZ CASANOVA, C. "A Real Sociedade Económica de Amigos do País de Santiago no século XIX: Institucionalización e actividades", en VAA. <i>Real Sociedad Económica de Amigos del País de Santiago de Compostela, 1784 - 2006</i> , Fundación Caixa Galicia, 2006, pp. 63-79.
exposicións	<i>O efecto das luces. Real Sociedade Económica de Amigos do País de Santiago</i> , Fundación Caixa Galicia, Santiago de Compostela, do 30 de novembro de 2006 ao 31 de xaneiro de 2007.		

Antonio de Páramo Somoza y Sangro

Retrato de Antonio Páramo Somoza y Sangro (1879)

M. Fernández

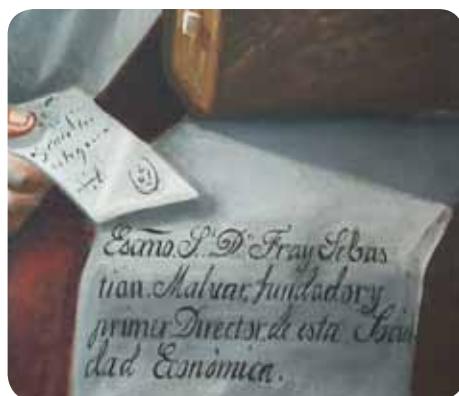

RSEAPS
Presidente
(1786)

Detalle do rostro de Sebastián Malvar.

Detalle dos textos manuscritos.

Cruz arcebispal , xunto coa Gran Cruz e banda da Real Orde de Carlos III.

retrato	Sebastián Malvar e Pinto Arcebispo compostelán	medidas	107,3 x 88,5 cm
autor	Descoñecido	técnica	Óleo sobre lenzo
datación	Segunda metade do séc. XIX	sinatura	Non consta
		restauración	María Carrascal Aguirre 1989-1990
exposicións	<p><i>O efecto das luces. Real Sociedade Económica de Amigos do País de Santiago</i>, Fundación Caixa Galicia, Santiago de Compostela, do 30 de novembro de 2006 ao 31 de xaneiro de 2007.</p> <p><i>Cornide y su época</i>, Instituto José Cornide de Estudios Coruñeses, 1966.</p>		

Sebastián Malvar e Pinto

Este S. D' Fray Sebastián Malvar, fundador y
primero Director de esta Sociedad Económica.

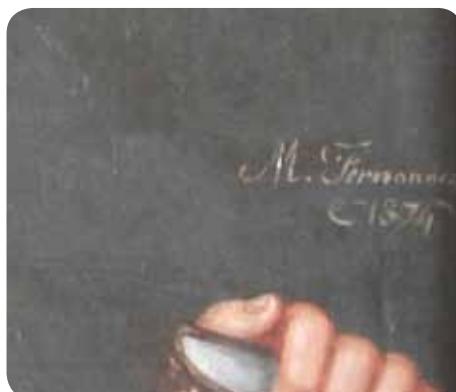
RSEAPS
Fundador
Presidente
(1789)

Rostro de Pedro Antonio Sánchez Vaamonde.

Detalle da man, pluma e do documento manuscrito.

Sinatura do pintor M. Fernández e o ano de realización.

retrato	Pedro Antonio Sánchez Vaamonde	medidas técnica sinatura	107,5 x 88,5 cm Óleo sobre lenzo <i>M. Fernández / 1874</i>
autor	M. Fernández	restauración	María Carrascal Aguirre
datación	1874		1989-1990
reproduccións	VAA. <i>Real Sociedad Económica de Amigos del País de Santiago de Compostela. 1784-2006</i> , Fundación Caixa Galicia, 2006, p. 158.	bibliografía	REY CASTELAO, O. "A biblioteca da Real Sociedade Económica de Amigos do País de Santiago", en VAA. <i>Real Sociedad Económica de Amigos del País de Santiago de Compostela, 1784 - 2006</i> , Fundación Caixa Galicia, 2006, pp. 155-167.
exposicións	<i>O efecto das luces. Real Sociedade Económica de Amigos do País de Santiago</i> , Fundación Caixa Galicia, Santiago de Compostela, do 30 de novembro de 2006 ao 31 de xaneiro de 2007.		

Pedro Antonio Sánchez Vaamonde

RSEAPS
Presidente
(1834 – 1840)

Detalle do rostro de Juan Armada.

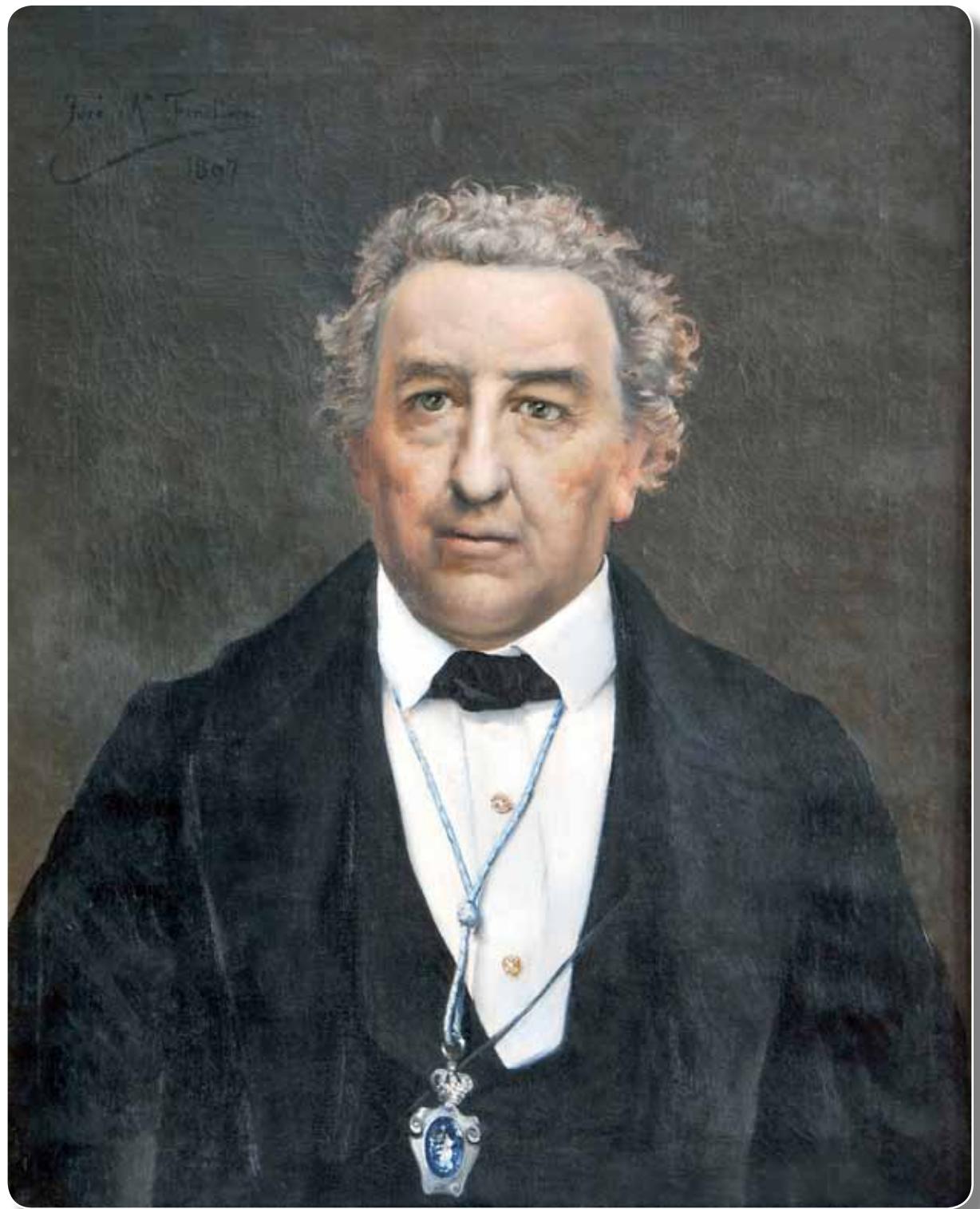

Medalla da RSEAPS.

retrato	Juan Armada marqués de Santa Cruz de Rivadulla	medidas técnica sinatura restauración	75 x 60 cm Óleo sobre lenzo José Mª Fenollera 1897 María Carrascal Aguirre 1989-1990
autor	José María Fenollera Ibáñez		
datación	1897		
reproduccións	FERNANDEZ CID, A. <i>Pintor gallego por amor. Fenollera</i> , Consorcio de Santiago, 2008, p. 274. FERNANDEZ CID, A. <i>Fenollera. Obra Pictórica</i> , ed. Mirada Malva, 2009, p. 123.	bibliografía	FERNANDEZ CID, A. <i>Pintor gallego por amor. Fenollera</i> , Consorcio de Santiago, 2008. FERNANDEZ CID, A. <i>Fenollera. Obra Pictórica</i> , Ed. Mirada Malva, 2009. LÓPEZ VÁZQUEZ, J.M. "Análise da obra de José Mª Fenollera Ibáñez", en <i>José María Fenollera Ibáñez (1851-1918)</i> , Santiago de Compostela, 1996, pp. 27-45. VILA JATO Mª D., LÓPEZ VÁZQUEZ, J. M., MONTERO MONTERO, J. M. "José Mª Fenollera Ibáñez", en <i>Artistas galegos. Pintores. Novecentos</i> , Vigo, 1998, pp. 118-157.

Juan Armada

Catálogo pictórico da Real Sociedad Económica de Amigos del País de la ciudad de Santiago

RSEAPS
Presidente
(1840– 1850)

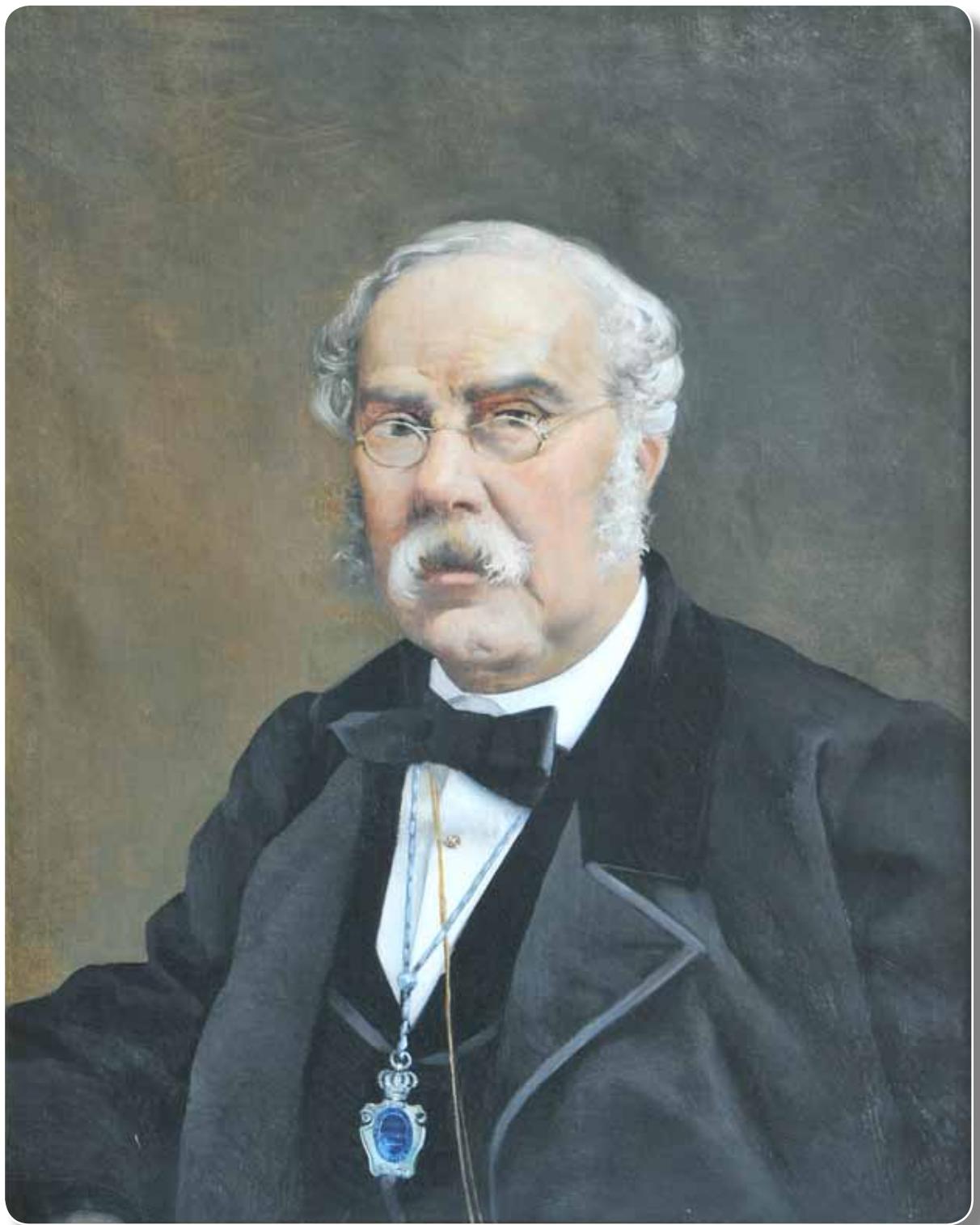
Detalle do rostro de Luís de la Riva.

Medalla da RSEAPS.

retrato	Luís de la Riva	medidas	75 x 60,5 cm
autor	Descoñecido	técnica	Óleo sobre lenzo
datación	Fins do séc. XIX	sinatura	Non consta
		restauración	María Carrascal Aguirre 1989-1990

Luís de la Riva

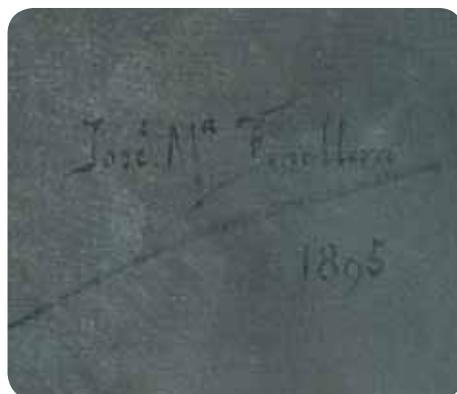
Catálogo pictórico da Real Sociedad Económica de Amigos del País de la ciudad de Santiago

RSEAPS
Presidente
(1850 – 1858)

Detalle do rostro de Antonio Casares.

Sinatura do pintor José M^a. Fenollera Ibáñez e a data de realización.

Medalla da RSEAPS.

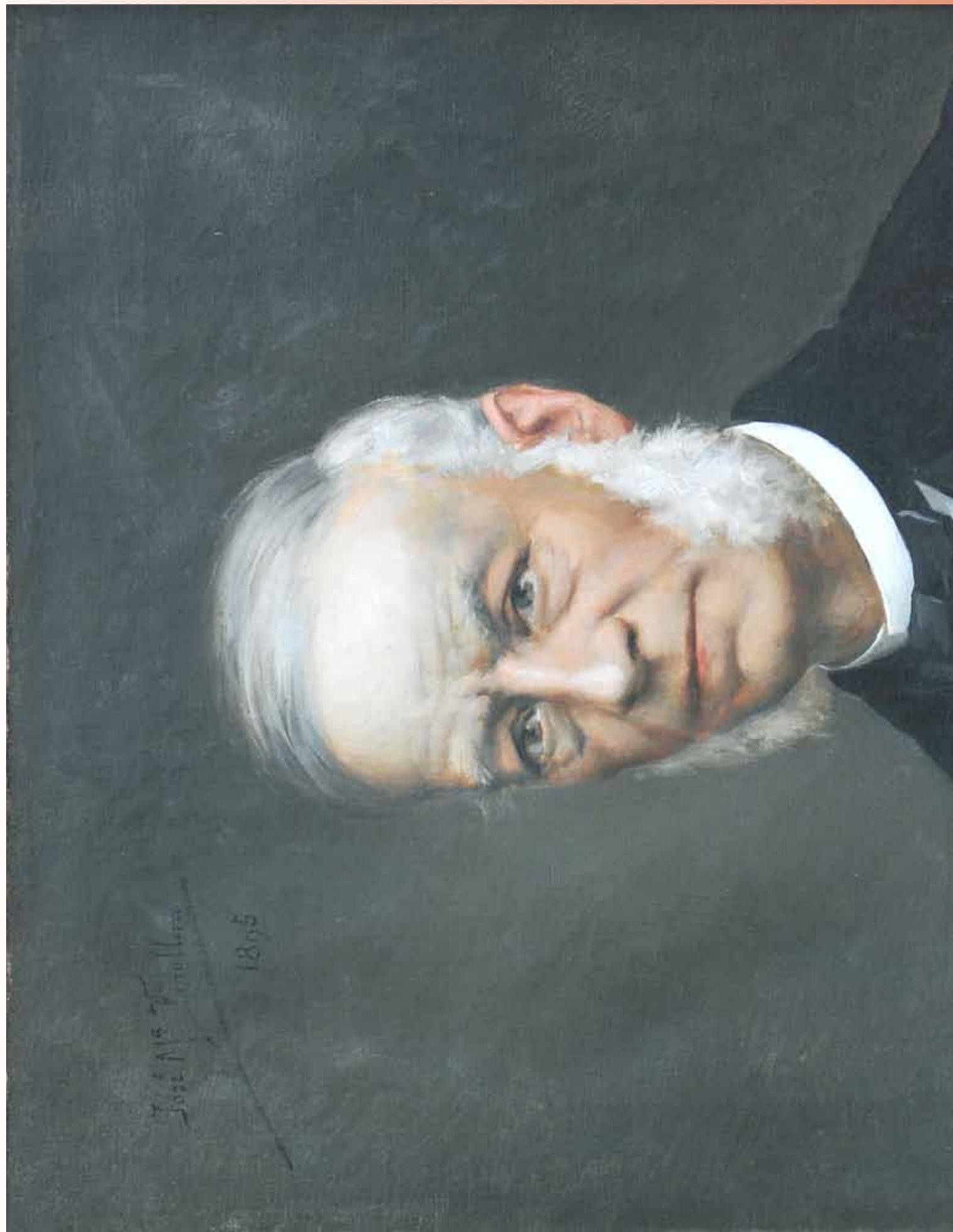
retrato	Antonio Casares Rodrigo	medidas	74 x 58,3 cm
autor	José María Fenollera Ibáñez	técnica	Óleo sobre lienzo
datación	1895	sinatura	<i>José Mª Fenollera 1895</i>
		restauración	María Carrascal Aguirre 1989-1990
reproduccións	FERNANDEZ CID, A. <i>Pintor gallego por amor. Fenollera</i> , Consorcio de Santiago, 2008, p. 273. FERNANDEZ CID, A. <i>Fenollera. Obra Pictórica</i> , ed. Mirada Malva, 2009, p. 119. VV.AA. <i>Historia e arte na “Casa Grande do Pozo”</i> , Fundación Caixa Galicia, 2002, 34. VILLARES PAZ, R. “Compostela a finais do s. XIX” en <i>A Casa Grande do Pozo. Sede da Fundación-Caixa Galicia en Santiago de Compostela</i> , Fund. Caixa Galicia, 2004, p. 199.	bibliografía	FERNANDEZ CID, A. <i>Pintor gallego por amor. Fenollera</i> , Consorcio de Santiago, 2008 FERNANDEZ CID, A. <i>Fenollera. Obra Pictórica</i> , Ed. Mirada Malva, 2009. LÓPEZ VÁZQUEZ, J.M. “Análise da obra de José M ^a Fenollera Ibáñez”, en <i>José María Fenollera Ibáñez (1851-1918)</i> , Santiago de Compostela, 1996, pp. 27-45. VILA JATO M ^a D., LÓPEZ VÁZQUEZ, J. M., MONTERO, J. M. “José M ^a Fenollera Ibáñez”, en <i>Artistas gallegos. Pintores. Novecentos</i> , Vigo, 1998, pp. 118-157.

Antonio Casares Rodrigo

Catálogo pictórico da Real Sociedad Económica de Amigos del País de la ciudad de Santiago

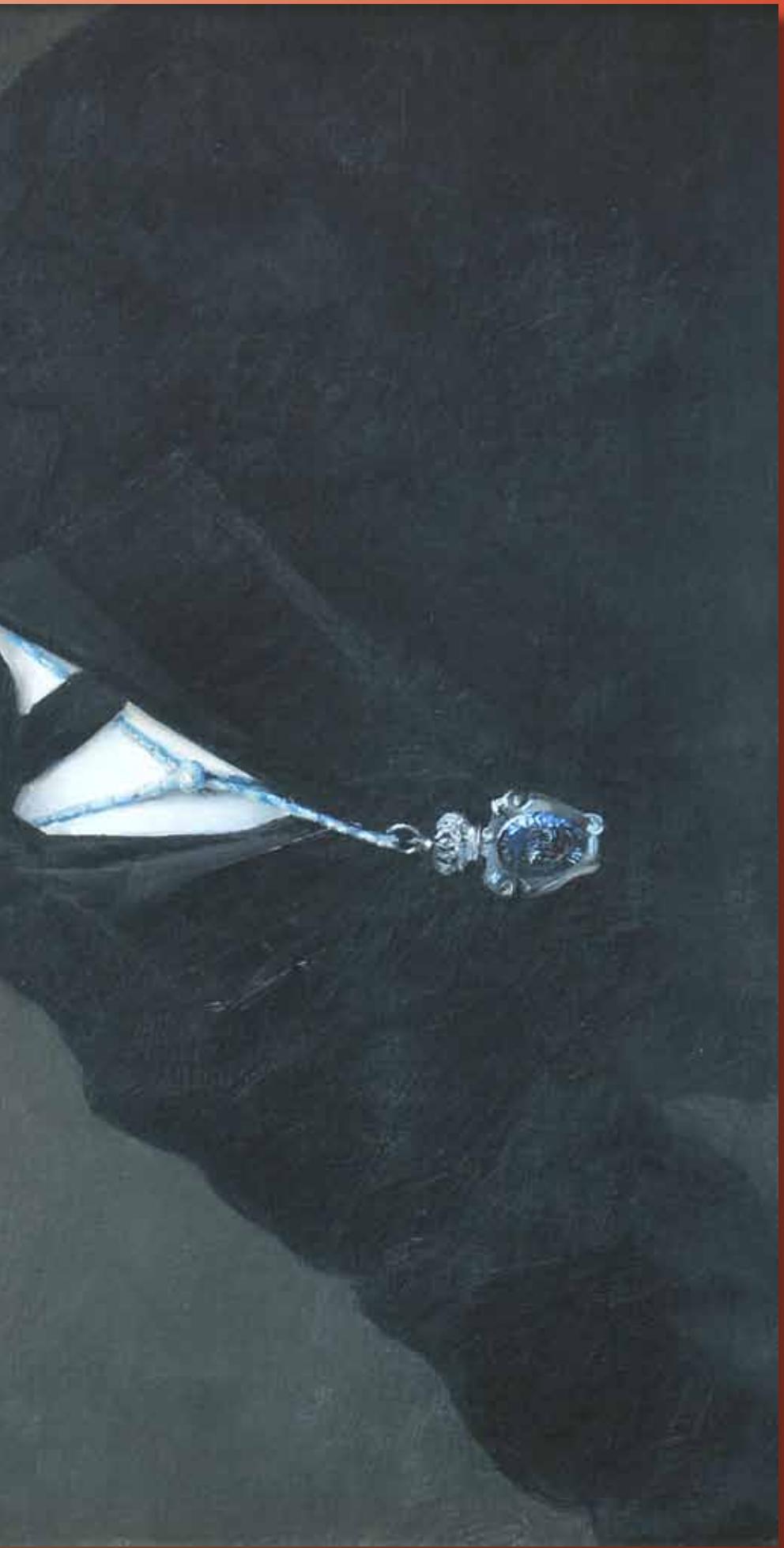

John M. Muller

1895

Retrato de Antonio Casares Rodrigo (1895)

José María Fenollera Ibáñez

RSEAPS
Presidente
(1858 – 1859 e
1866– 1867)

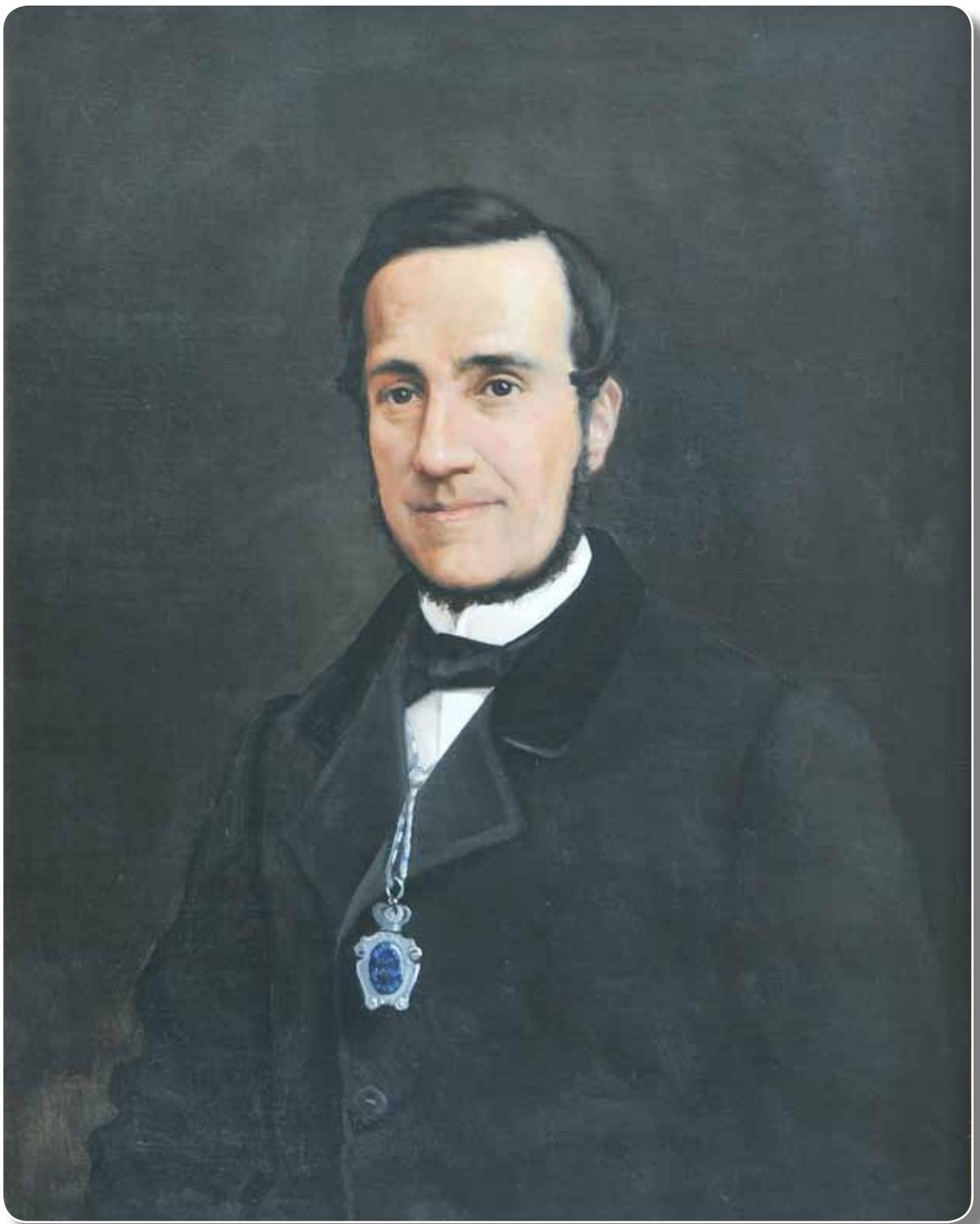
Detalle do rostro de Juan José Viñas.

Medalla da RSEAPS.

retrato	Juan José Viñas	medidas	74,7 x 59,5 cm
autor	Descoñecido	técnica	Óleo sobre lenzo
datación	Fins do séc. XIX	sinatura	Non consta
restauración			María Carrascal Aguirre 1989-1990
reproduccións	VILLARES PAZ, R. "Compostela a finais do s. XIX" en <i>A Casa Grande do Pozo</i> . Sede da Fundación-Caixa Galicia en Santiago de Compostela, Fund. Caixa Galicia, 2004, p. 204.		

Juan José Viñas

RSEAPS
Presidente
(1859 – 1860 e
1861 – 1865)

Detalle do rostro de José Varela de Montes y Recamán.

De esquerda a dereita, medallas condecorativas da RSEAPS, Orde de Carlos III, Mérito sobresaliente en Medicina e placa da Gran Cruz da Orde de Isabel a Católica, xunto coa banda decolorida (posible erro do pintor) da Orde de Isabel a Católica.

retrato	José Varela de Montes y Recamán	medidas	76 x 60,5 cm
		técnica	Óleo sobre lenzo
autor	Descoñecido	sinatura	Non consta
datación	Fins do séc. XIX	restauración	María Carrascal Aguirre 1989-1990
bibliografía	LÓPEZ VÁZQUEZ, J. M.: "El retrato como espejo de una sociedad en Galicia" en <i>Siglo XIX: Hacia la modernidad</i> , Fundación Caixa Galicia, 1998, p. 42.		

José Varela de Montes y Recamán

RSEAPS
Presidente
(1860 – 1861)

Detalle do rostro de Domingo Fontán.

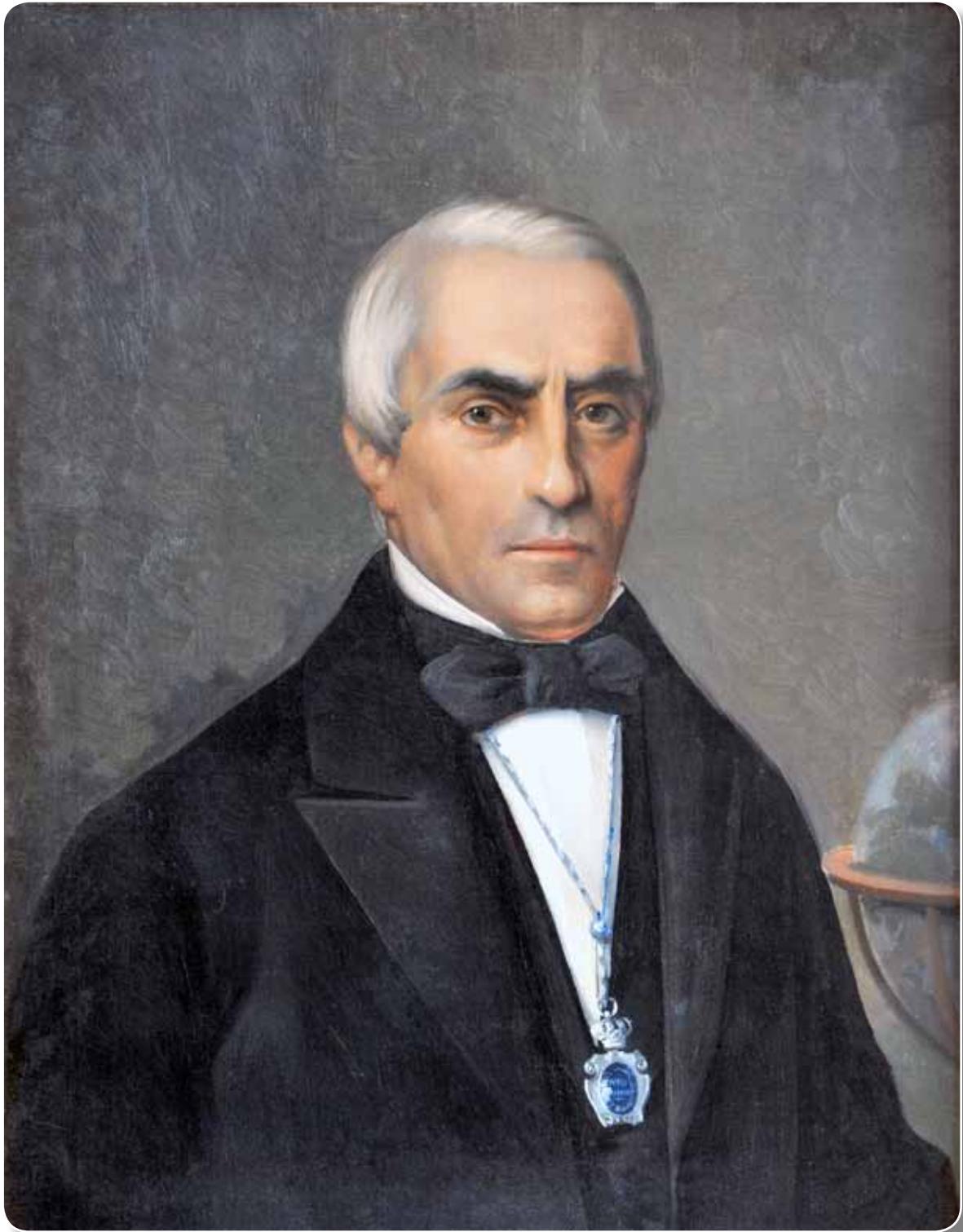
Distintivo da RSEAPS.

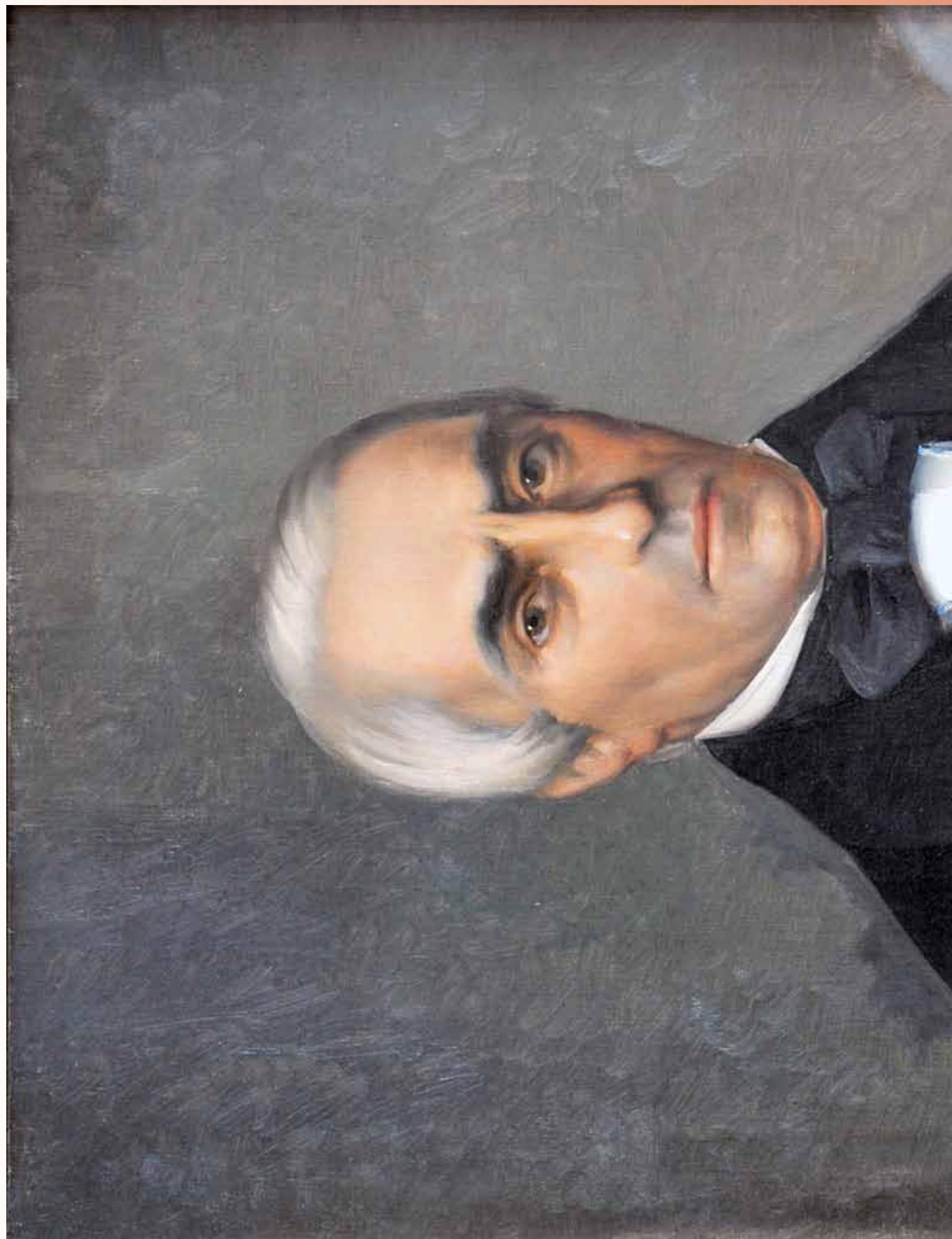
Detalle do globo terráqueo.

retrato	Domingo Fontán Rodríguez	medidas	75 x 65,5 cm
autor	Descoñecido	técnica	Óleo sobre lenzo
datación	Fins do séc. XIX	sinatura	Non consta
reproduccións		restauración	Maria Carrascal Aguirre 1989-1990
MÉNDEZ MARTÍNEZ, G. "Domingo Fontán". Consellería de Cultura, 2005 [cuberta]. PEREIRO ALONSO, J. L. "A antiga Casa Grande do Pozo da Rúa do Vilar" en <i>A Casa grande do pozo. Sede da Fundación Caixa Galicia en Santiago de Compostela</i> , Fundación Caixa Galicia, 2004, p. 164.		GÓMEZ MORENO, M. E. "Pintura y escultura españolas del siglo XIX", en <i>Summa Artis</i> , Madrid, Espasa-Calpe, vol. XXXV, 1993. GUERRERO LOVILLO, J. <i>Antonio María Esquivel</i> , Madrid, 1957.	
BARREIRO FERNÁNDEZ, J. R. (coord.) <i>Parlamentarios de Galicia. Biografías de Deputados e Senadores (1981-2001)</i> , Santiago de Compostela, 2001.		PEREIRA, C. "Os fondos artísticos" en VILA JATO, M. D. [ed.] <i>El patrimonio histórico de la Universidad de Santiago de Compostela. Estudios</i> , Santiago de Compostela, 1996, pp. 116-117.	
ESTÉVEZ, R. "Retrato de Domingo Fontán", en <i>Gallaecia Fulget (1495 - 1995): Cinco siglos de historia universitaria</i> , Santiago de Compostela, 1995.		VILANOVA RODRÍGUEZ, A. "Fontán Rodríguez, Domingo" en <i>Gran Enciclopedia Gallega</i> , Santiago de Compostela, vol. XIII, s/a, pp. 165-168	
		VVA Domingo Fontán y su Mapa de Galicia en el primer centenario de su publicación, Santiago de Compostela, 1946.	

Domingo Fontán Rodríguez

Catálogo pictórico da Real Sociedad Económica de Amigos del País de la ciudad de Santiago

Retrato de Domingo Fontán Rodríguez [Fins do séc. XIX]

Anónimo

RSEAPS
Vicepresidente
(1861)

Rostro de José Sánchez Villamarín.

Sinatura do pintor José Mª Fenollera.

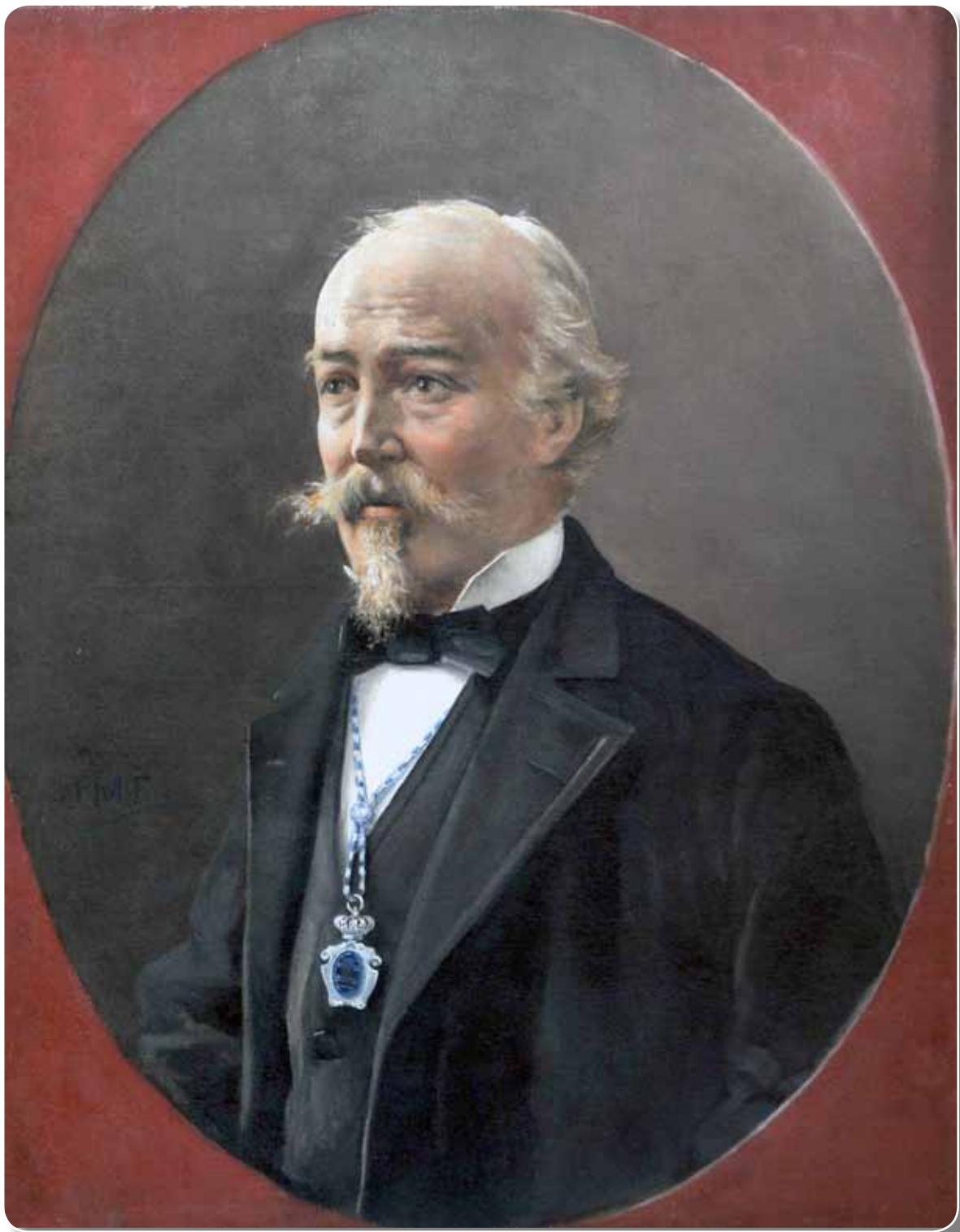

Distintivo da RSEAPS.

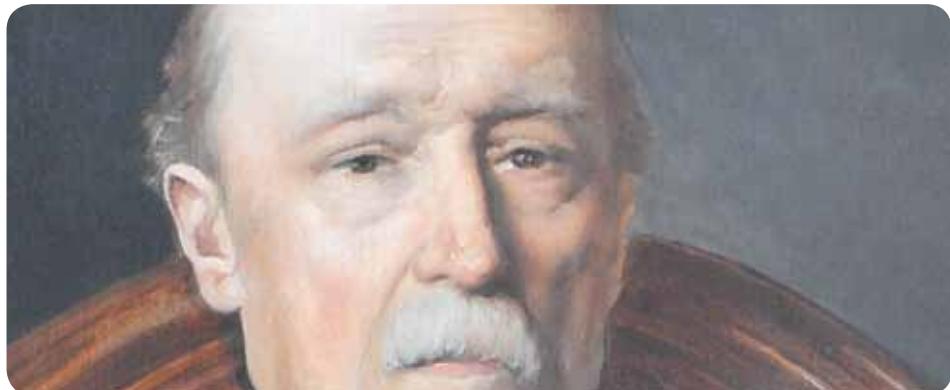
retrato	José Sánchez Villamarín	medidas técnica sinatura restauración	75 x 59,8 cm Óleo sobre lenzo JMF María Carrascal Aguirre 1989-1990
autor	José María Fenollera Ibáñez		
datación	Finais do séc. XIX		
reproduccións	FERNANDEZ CID, A. <i>Pintor gallego por amor. Fenollera</i> , Consorcio de Santiago, 2008, p. 117. FERNANDEZ CID, A. <i>Fenollera. Obra Pictórica</i> , Ed. Mirada Malva, 2009, p. 73. VVAA. <i>Real Sociedad Económica de Amigos del País de Santiago de Compostela. 1784-2006</i> . p. 222.	bibliografía	FERNANDEZ CID, A. <i>Pintor gallego por amor. Fenollera</i> , Consorcio de Santiago, 2008. FERNANDEZ CID, A. <i>Fenollera. Obra Pictórica</i> , Ed. Mirada Malva, 2009.
exposiciones	O efecto das luces. RSEAPS. Fundación Caixa Galicia, Santiago de Compostela, do 30 de novembro de 2006 ao 31 de xaneiro de 2007.		

José Sánchez Villamarín

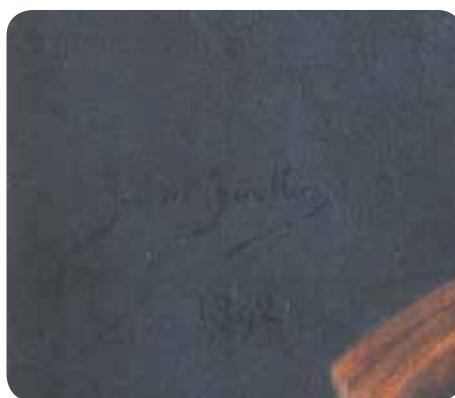

RSEAPS
Presidente
(1865 – 1866 e 1869)

Detalle do rostro de Bernardo Portela Pérez.

Sinatura do pintor José Mª Fenollera e ano de realización.

Distintivo da RSEAPS.

retrato	Bernardo Portela Pérez	medidas	76 x 59,7 cm
autor	José María Fenollera Ibáñez	técnica	Óleo sobre lenzo
datación	1895	sinatura	José Mª Fenollera / 1892
		restauración	María Carrascal Aguirre 1989-1990
reproduccións	FERNANDEZ CID, A. <i>Pintor gallego por amor. Fenollera</i> , Consorcio de Santiago, 2008, p. 271. FERNANDEZ CID, A. <i>Fenollera. Obra Pictórica</i> , ed. Mirada Malva, 2009, p. 103.	bibliografía	FERNANDEZ CID, A. <i>Pintor gallego por amor. Fenollera</i> , Consorcio de Santiago, 2008. FERNANDEZ CID, A. <i>Fenollera. Obra Pictórica</i> , Ed. Mirada Malva, 2009. LÓPEZ VÁZQUEZ, J.M. "Análise da obra de José Mª Fenollera Ibáñez", en <i>José María Fenollera Ibáñez (1851-1918)</i> , Santiago de Compostela, 1996, pp. 27-45. VILA JATO Mª D., LÓPEZ VÁZQUEZ, J. M., MONTERROSO MONTERO, J. M. "José Mª Fenollera Ibáñez", en <i>Artistas galegos. Pintores. Novecentos</i> , Vigo, 1998, pp. 118-157.

Bernardo Portela Pérez

Catálogo pictórico da Real Sociedad Económica de Amigos del País de la ciudad de Santiago

Real Sociedad Económica
de Amigos del País de la Ciudad
de Santiago de Compostela

08

RSEAPS
Presidente
(1867 – 1869)

Detalle do rostro de Narciso Zepedano.

Distintivo da RSEAPS.

retrato	Narciso Zepedano	medidas	74,8 x 59,5 cm
autor	Descoñecido	técnica	Óleo sobre lenzo
datación	Fins do séc. XIX	sinatura	Non consta
		restauración	María Carrascal Aguirre 1989-1990

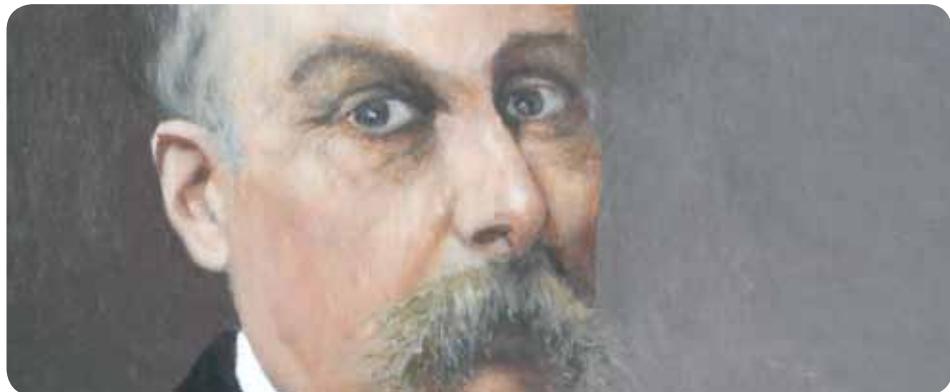
Narciso Zepedano

Catálogo pictórico da Real Sociedad Económica de Amigos del País de la ciudad de Santiago

RSEAPS
Presidente
(1869 – 1871)

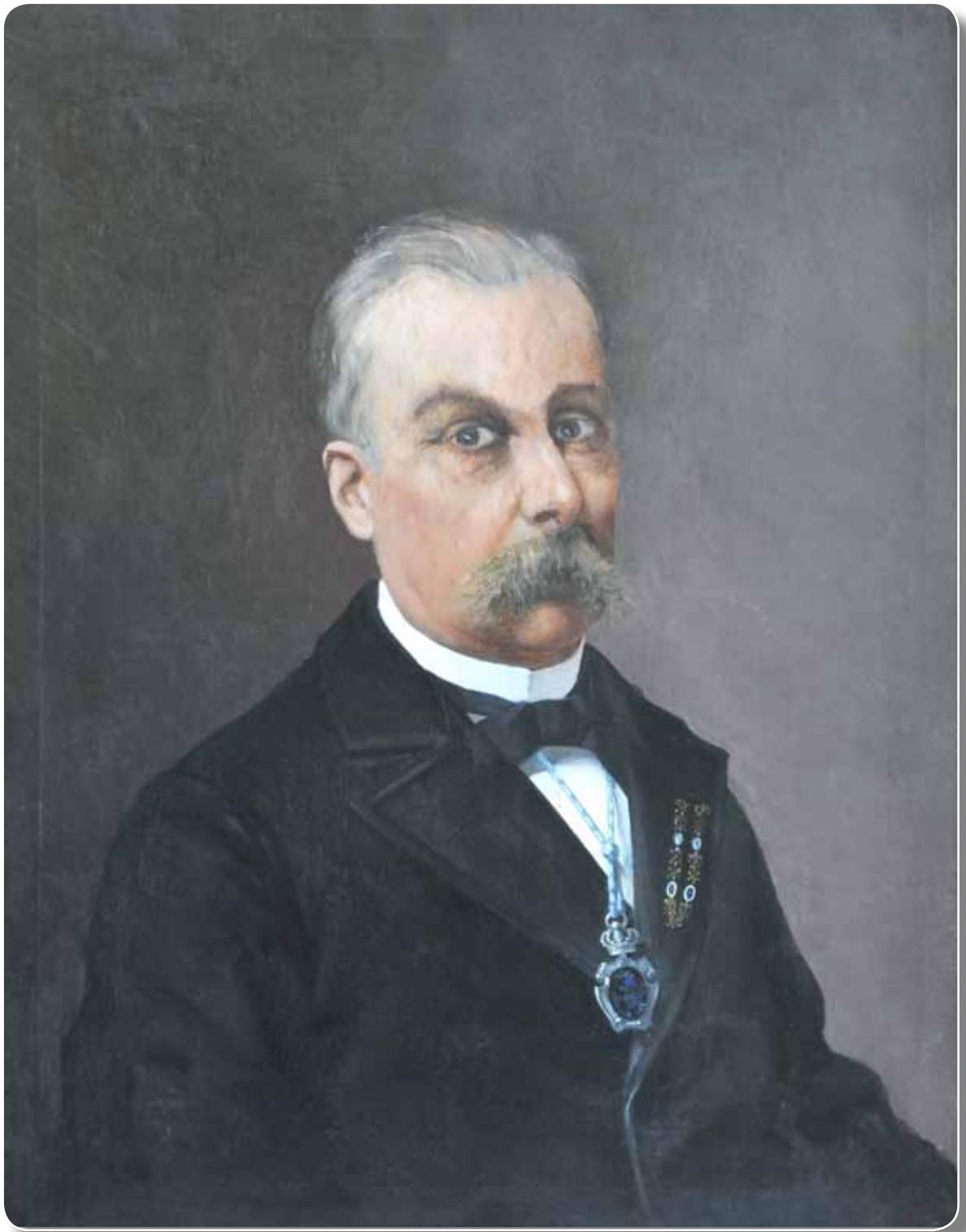
Detalle do rostro de Maximino Teijeiro.

Distintivo correspondente á RSEAPS e colariño na lapela
representativo da Orde de Isabel a Católica.

retrato	Dr. Maximino Teijeiro Fernández	medidas	74,8 x 59,3 cm
autor	Descoñecido	técnica	Óleo sobre lenzo
datación	Fins do séc. XIX	sinatura	Non consta
reproduccións			restauración María Carrascal Aguirre 1989-1990
			VILLARES PAZ, R. "Compostela a finais do s. XIX", en <i>A Casa grande do pozo. Sede da Fundación Caixa Galicia en Santiago de Compostela</i> , Fundación Caixa Galicia, 2004, p. 203.

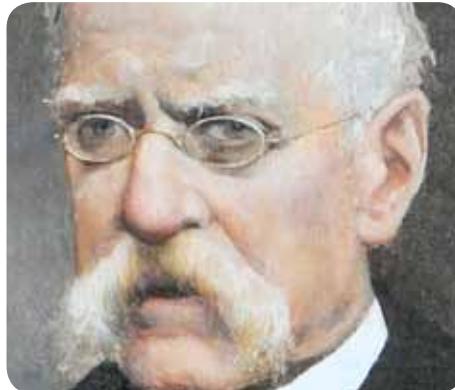
Maximino Teijeiro Fernández

Catálogo pictórico da Real Sociedad Económica de Amigos del País de la ciudad de Santiago

RSEAPS
Presidente
(1871 – 1873)

Detalle do rostro de Vicente Martínez de la Riva.

Distintivo da RSEAPS.

Sinatura do pintor José Mª Fenollera.

Distintivo na lapela.

retrato

Vicente Martínez de la Riva

medidas

73 x 60,5 cm

autor

José María Fenollera Ibáñez

técnica

Óleo sobre lenzo

datación

Fins do séc. XIX

sinatura

José Mª Fenollera

reproduccións

FERNANDEZ CID, A. *Pintor gallego por amor. Fenollera*, Consorcio de Santiago, 2008, p. 286.

restauración

María Carrascal Aguirre

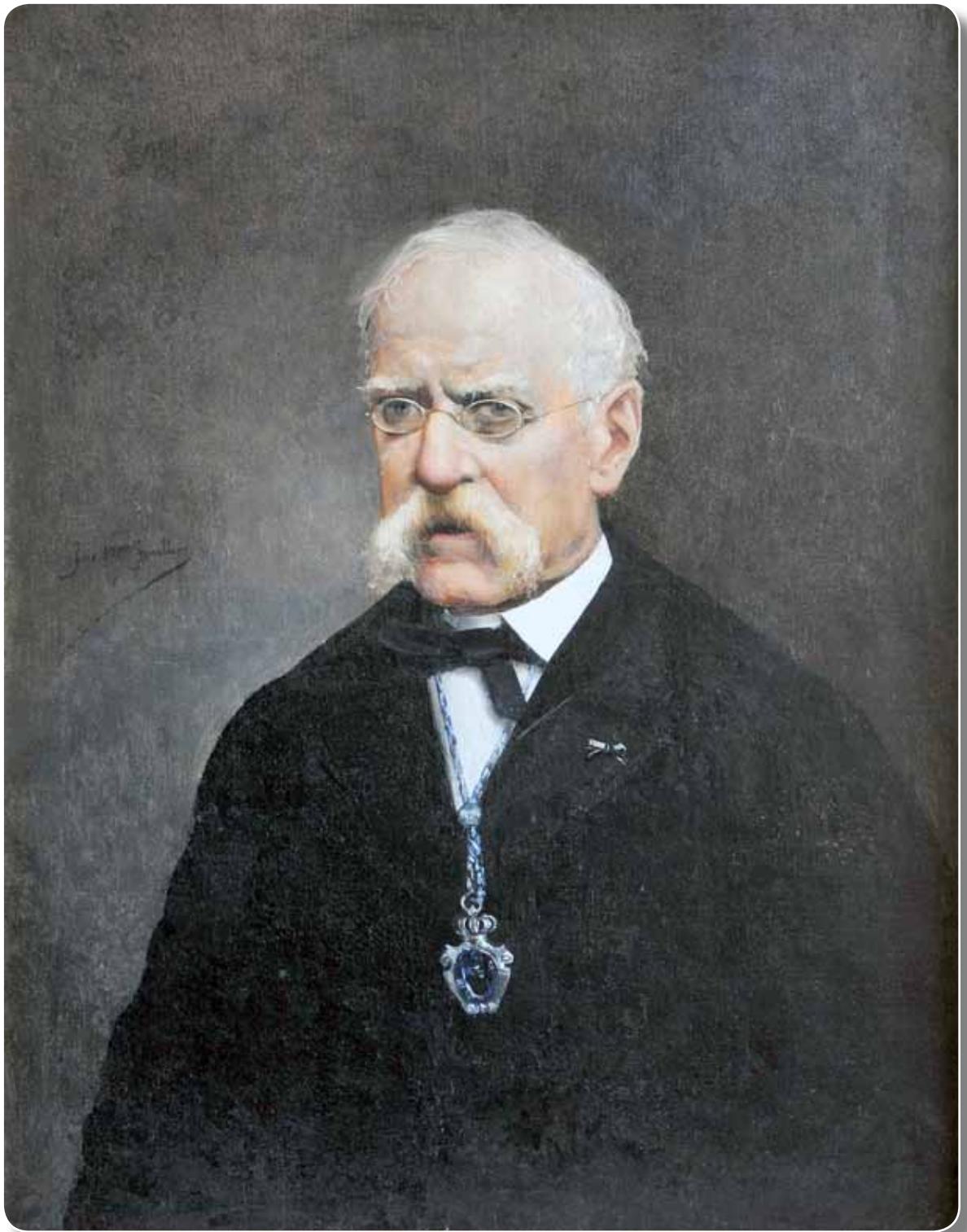
1989-1990

FERNANDEZ CID, A. *Fenollera. Obra Pictórica*, ed. Mirada Malva, 2009, p. 211.

bibliografía

FERNANDEZ CID, A. *Pintor gallego por amor. Fenollera*, Consorcio de Santiago, 2008.FERNANDEZ CID, A. *Fenollera. Obra Pictórica*, Ed. Mirada Malva, 2009.LÓPEZ VÁZQUEZ, J.M. "Análise da obra de José Mª Fenollera Ibáñez", en *José María Fenollera Ibáñez (1851-1918)*, Santiago de Compostela, 1996, pp. 27-45.VILA JATO Mª D., LÓPEZ VÁZQUEZ, J. M., MONTERROSO MONTERO, J. M. "José Mª Fenollera Ibáñez", en *Artistas galegos. Pintores. Novecentos*, Vigo, 1998, pp. 118-157.

Vicente Martínez de la Riva

Catálogo pictórico da Real Sociedad Económica de Amigos del País de la ciudad de Santiago

Real Sociedad Económica
de Amigos del País de la Ciudad
de Santiago de Compostela

RSEAPS
Presidente
(1873 – 1876)

Detalle do rostro de Melchor Salvá.

Sinatura do pintor José Mª Fenollera e ano de realización. Distintivo, que aparece oculto, da RSEAPS .

retrato	Melchor Salvá	medidas	73,6 x 59,5 cm
autor	José María Fenollera Ibáñez	técnica	Óleo sobre lienzo
datación	1912	sinatura	José Mª Fenollera / 1912
		restauración	María Carrascal Aguirre 1989-1990
reproduccións	FERNANDEZ CID, A. <i>Pintor gallego por amor. Fenollera</i> , Consorcio de Santiago, 2008, p. 285. FERNANDEZ CID, A. <i>Fenollera. Obra Pictórica</i> , ed. Mirada Malva, 2009, p. 207.	bibliografía	FERNANDEZ CID, A. <i>Pintor gallego por amor. Fenollera</i> , Consorcio de Santiago, 2008. FERNANDEZ CID, A. <i>Fenollera. Obra Pictórica</i> , Ed. Mirada Malva, 2009. LÓPEZ VÁZQUEZ, J.M. "Análise da obra de José Mª Fenollera Ibáñez", en <i>José María Fenollera Ibáñez (1851-1918)</i> , Santiago de Compostela, 1996, pp. 27-45.
			VILA JATO Mº D., LÓPEZ VÁZQUEZ, J. M., MONTERROSO MONTERO, J. M. "José Mª Fenollera Ibáñez", en <i>Artistas galegos. Pintores. Novecentos</i> , Vigo, 1998, pp. 118-157.

Melchor Salvá

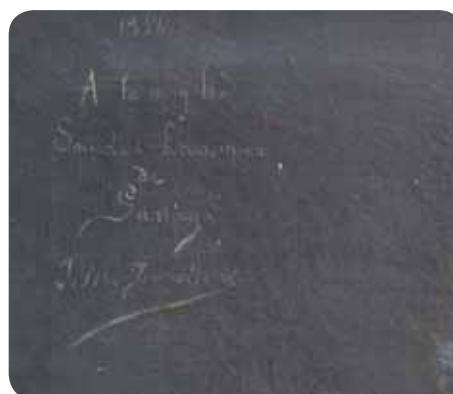
Catálogo pictórico da Real Sociedad Económica de Amigos del País de la ciudad de Santiago

RSEAPS
Presidente
(1876 – 1885)

Detalle do rostro de Salvador Parga Torreiro.

Ano, adicatoria, lugar e sinatura do pintor José Mª Fenollera.

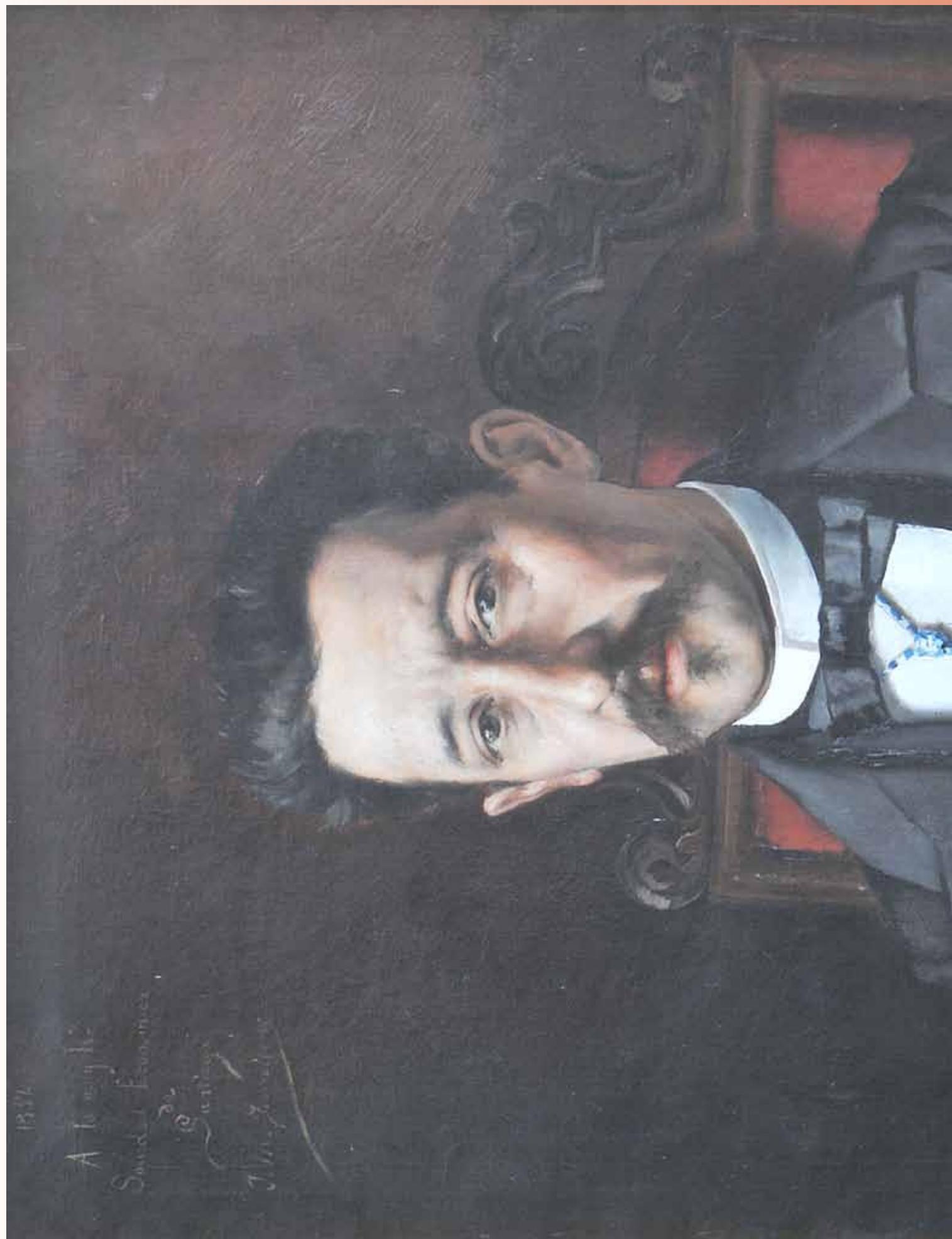
Distintivo da RSEAPS.

retrato	Salvador Parga Torreiro	medidas	75,7 x 59,7 cm
autor	José María Fenollera Ibáñez	técnica	Óleo sobre lenzo
datación	1887	sinatura	<i>José Mª Fenollera</i>
		restauración	Maria Carrascal Aguirre. 1989-1990
		inscripción	1887. / A la muy II ^a / Sociedad Económica / de / Santiago
reproduccións	FERNANDEZ CID, A. <i>Pintor gallego por amor. Fenollera</i> , Consorcio de Santiago, 2008, p. 268. FERNANDEZ CID, A. <i>Fenollera. Obra Pictórica</i> , ed. Mirada Malva, 2009, p. 79. VV.AA. <i>Historia e arte na "Casa Grande do Pozo"</i> . Fundación Caixa Galicia. 2002, p. 37.	LÓPEZ VÁZQUEZ, J.M. "Análise da obra de J. M ^a Fenollera Ibáñez", en <i>J. Mª Fenollera Ibáñez (1851-1918)</i> , Santiago de Compostela, 1996, pp. 27-47. MONTERROSO MONTERO, J. M. "Don Salvador Parga Torreiro...", en <i>Historia e arte na "Casa Grande do Pozo"</i> , Fundación Caixa Galicia, 2002, pp. 36-37.	
exposicións	O efecto das luces. RSEAPS, Fundación Caixa Galicia. Santiago de Compostela, do 30 de novembro de 2006 ao 31 de xaneiro de 2007.	VILA JATO M ^a D., LÓPEZ VÁZQUEZ, J. M., MONTERROSO MONTERO, J. M. "José M ^a Fenollera. Estudio biográfico", en <i>J. Mª Fenollera Ibáñez (1851-1918)</i> , Santiago de Compostela, 1996, pp. 15-25.	
bibliografía	COUSELO BOUZAS, J. <i>La pintura gallega</i> , A Coruña, 1950. FERNANDEZ CID, A. <i>Pintor gallego por amor. Fenollera</i> , Consorcio de Santiago, 2008. FERNANDEZ CID, A. <i>Fenollera. Obra Pictórica</i> , Ed. Mirada Malva, 2009. LÓPEZ VÁZQUEZ, J.M. "Pintores compostelanos", en <i>Homenaje a los pintores compostelanos</i> , Deputación da Coruña, 1983, pp. 19-43.	VILA JATO M ^a D., LÓPEZ VÁZQUEZ, J. M., MONTERROSO MONTERO, J. M. "José M ^a Fenollera Ibáñez", en <i>Artistas gallegos. Pintores. Novecentos</i> , Vigo, 1998, pp. 118-157. VILA JATO M ^a D., LÓPEZ VÁZQUEZ, J. M., MONTERROSO MONTERO, J. M. "D. Salvador Parga", en <i>Historia e arte na "Casa Grande do Pozo"</i> , Fundación Caixa Galicia, 2002, pp. 36-37. MAIXE ALTES, J. C. "A RSEAP e o nacemento da Caixa de Aforros e Monte da Piedade de Santiago" en <i>VVAA RSEAPS, 1784-2006</i> , Fund. Caixa Galicia, 2006, pp. 191-199.	

Salvador Parga Torreiro

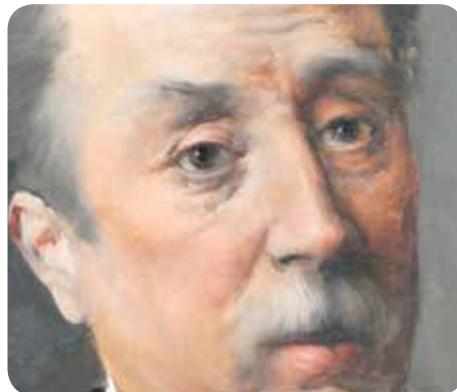
A close-up detail of a painting showing the eye and forehead of a man with dark hair and a mustache. He is wearing a white shirt with a blue collar featuring a crest. The background is dark and textured.

Retrato de Salvador Parga Torreiro [1887]

José María Fenollera Ibáñez

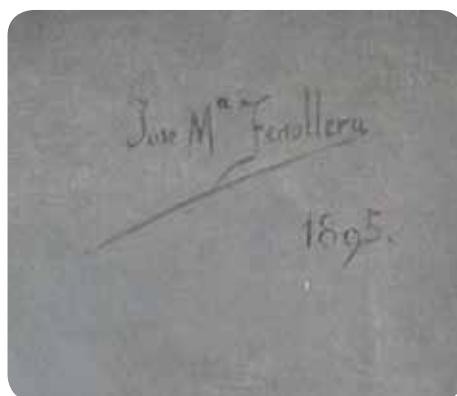
RSEAPS
Presidente
(1885– 1886)

Detalle do rostro de Luís Rodríguez Seoane.

Distintivo da RSEAPS e banda amarela e branca correspondente á Real Orde de Isabel, A Católica.

Sinatura do pintor José Mª Fenollera e ano de realización.

Placas da Orde de Beneficencia Cruz de 3ª clase (arriba) e da Gran Cruz da Real Orde de Isabel A Católica (abaixo).

retrato

Luís Rodríguez Seoane

medidas

72 x 59 cm

autor

José María Fenollera Ibáñez

técnica

Óleo sobre lenzo

datación

1895

sinatura

José Mª Fenollera / 1895.

reproduccións

FERNANDEZ CID, A. *Pintor gallego por amor. Fenollera*, Consorcio de Santiago, 2008, p. 273.

bibliografía

FERNANDEZ CID, A. *Pintor gallego por amor. Fenollera*, Consorcio de Santiago, 2008.

FERNANDEZ CID, A. *Fenollera. Obra Pictórica*, ed. Mirada Malva, 2009, p. 113.

FERNANDEZ CID, A. *Fenollera. Obra Pictórica*, Ed. Mirada Malva, 2009.

SEIXAS SEDANE, M. A. "Ler, ver e sentir. A cultura en Santiago (1891-1903)", en *A Casa grande do pozo. Sede da Fundación Caixa Galicia en Santiago de Compostela*. Fundación Caixa Galicia. 2004, p. 216.

LÓPEZ VÁZQUEZ, J.M. "Análise da obra de José Mª Fenollera Ibáñez", en *José María Fenollera Ibáñez (1851-1918)*, Santiago de Compostela, 1996, pp. 27-45.

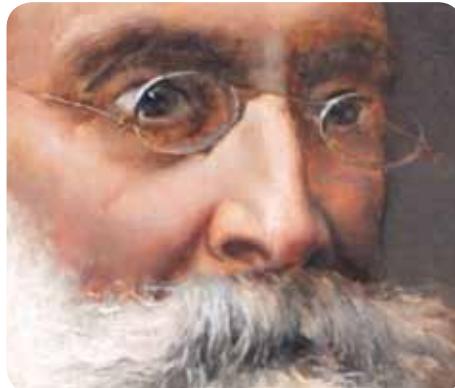
VILA JATO Mª D., LÓPEZ VÁZQUEZ, J. M., MONTERROSO MONTERO, J. M. "José Mª Fenollera Ibáñez", en *Artistas galegos. Pintores. Novecentos*, Vigo, 1998, pp. 118-157.

Luís Rodríguez Seoane

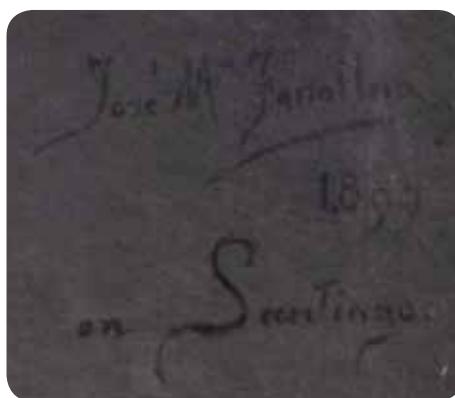
RSEAPS
Presidente
(1886 – 1890)

Detalle do rostro de Joaquín Díaz de Rábago.

Medalla da RSEAPS e cinta amarela e branca
correspondente á Real Orde de Isabel, A Católica.

Sinatura do pintor José Mª Fenollera, ano e lugar de
realización.

Gran Cruz da Real Orde de Isabel A Católica.

retrato

Joaquín Díaz de Rábago

medidas

73 x 60,5 cm

autor

José María Fenollera Ibáñez

técnica

Óleo sobre lenzo

datación

1899

sinatura

José Mª Fenollera / 1899 / en Santiago.

restauración

Maria Carrascal Aguirre

1989-1990

reproduccións

FERNANDEZ CID, A. *Pintor gallego por amor. Fenollera*, Consorcio de Santiago, 2008, p. 119.

LÓPEZ VÁZQUEZ, J.M. "Análise da obra de José Mª Fenollera Ibáñez", en *José María Fenollera Ibáñez (1851-1918)*, Santiago de Compostela, 1996, pp. 27-45.

FERNANDEZ CID, A. *Fenollera. Obra Pictórica*, ed. Mirada Malva, 2009, p. 127.

VILA JATO Mª D., LÓPEZ VÁZQUEZ, J. M., MONTERROSO MONTERO, J. M. "José Mª Fenollera Ibáñez", en *Artistas galegos. Pintores. Novecentos*, Vigo, 1998, pp. 118-157.

VV.AA. *Real Sociedad Económica de Amigos del País de Santiago de Compostela. 1784-2006*. Fundación Caixa Galicia. 2006, p. 76.

GERVENO, M.: "José María Fenollera Ibáñez. Valencia 1851-Santiago de Compostela 1918", en *Pintores compostelanos. Historia e renovación entre os séculos XIX e XX*, Catálogo exposición, Auditorio de Galicia 10 xuño-25 xullo 2004, pp. 60-73;

exposicións

O efecto das luces. RSEAPS, Fundación Caixa Galicia. Santiago de Compostela, do 30 de novembro de 2006 ao 31 de xaneiro de 2007.

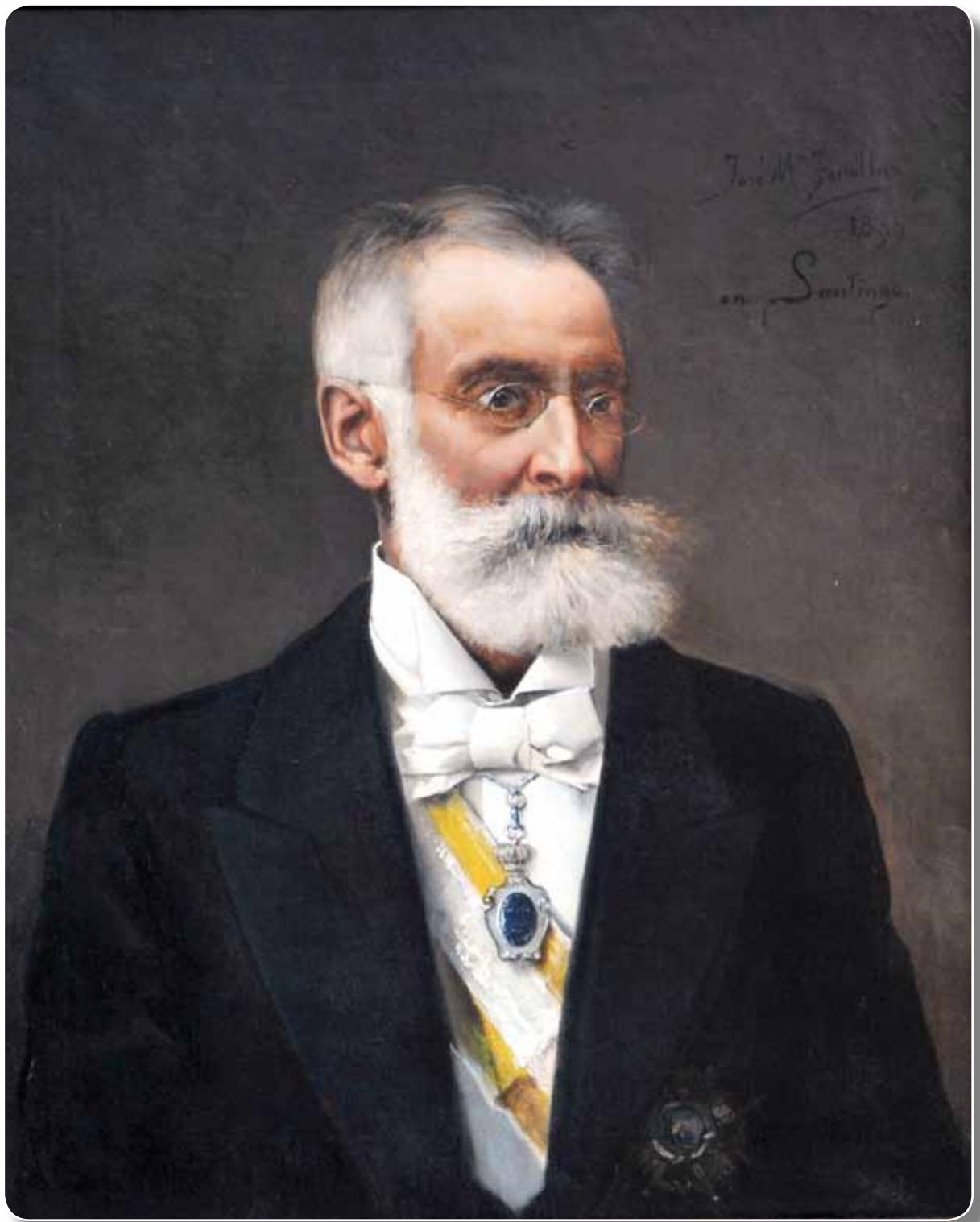
FERNÁNDEZ CASANOVA, C.: "A Real Sociedade Económica de Amigos do País de Santiago no século XIX: Institucionalización e actividades" en VVAA. *Real Sociedad Económica de Amigos del País de Santiago de Compostela. 1784-2006*, Fundación Caixa Galicia, 2006, pp. 63-79.

bibliografía

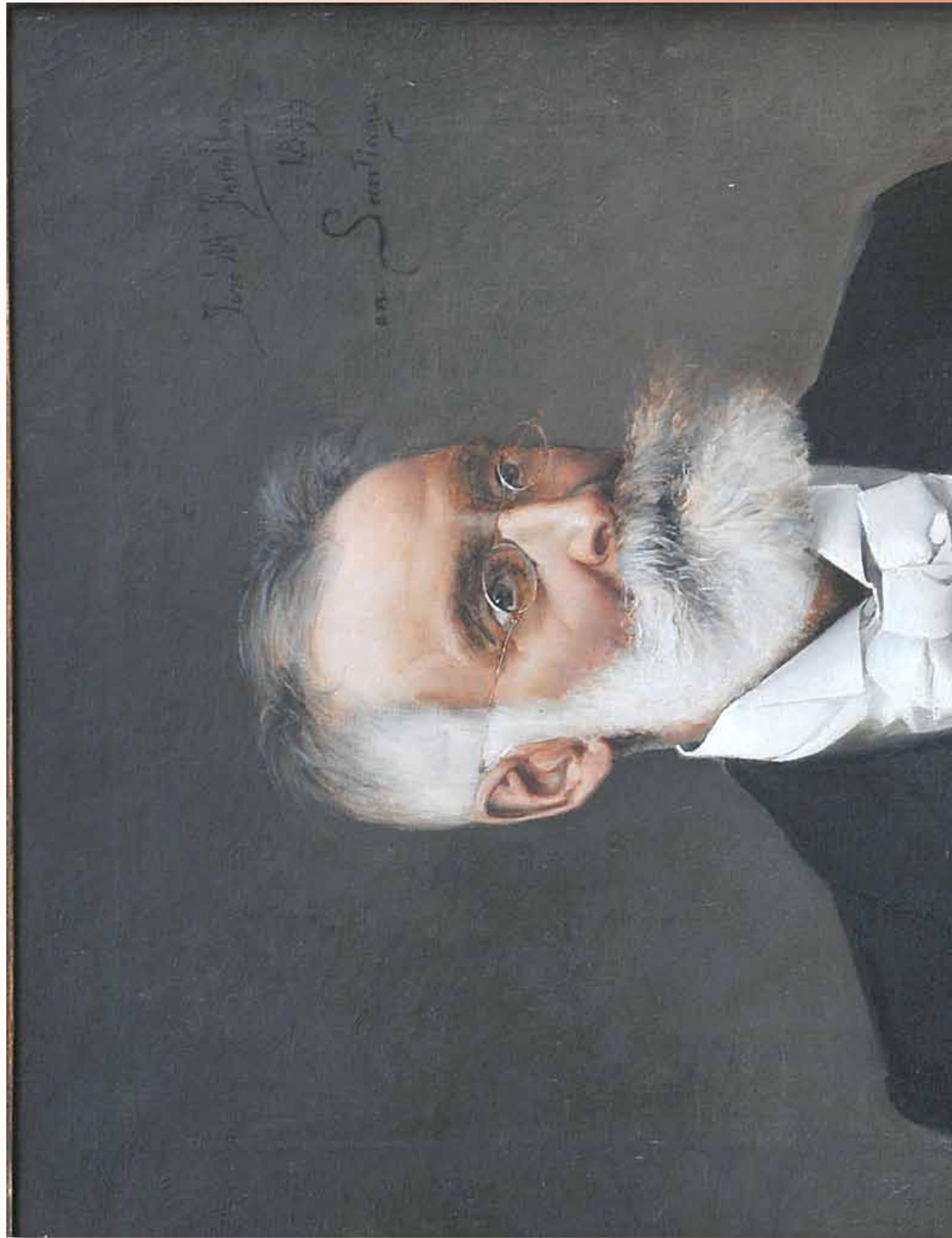
FERNANDEZ CID, A. *Pintor gallego por amor. Fenollera*, Consorcio de Santiago, 2008.

FERNANDEZ CID, A. *Fenollera. Obra Pictórica*, Ed. Mirada Malva, 2009.

Joaquín Díaz de Rábago

Catálogo pictórico da Real Sociedad Económica de Amigos del País de la ciudad de Santiago

Retrato de Joaquín Díaz de Rábago (1899)

José Mª Fenollera Ibáñez

